

Національний авіаційний університет
Факультет лінгвістики і соціальних комунікацій
Кафедра педагогіки і психології професійної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав.кафедри _____ Е.Лузік

«__» _____ 2020 р.

ТИПОВІ ТЕСТИ

з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»

Розробник _____ доктор
психологічних наук, професор В.Семиченко

Варіант 1

1. Що таке наука:

- а)** соціальна система;
- б)** неперервний процес;
- в)** особливий вид діяльності;
- г)** виробнича функція.

2. Людське пізнання – це:

- а)** безперервний процес уточнення старих і розкриття нових, невідомих сторін дійсності;
- б)** сукупність прийомів і методів для вивчення складних об'єктів – систем, що представляють собою складну структуру взаємодіючих між собою елементів;
- в)** форма мислення, за допомогою якої думка наводиться на яке-небудь загальне правило, загальне положення, властиві всім одиночним предметам якого-небудь класу.

3. Концепція – це:

а) система взаємозалежних і витікаючих один з одного поглядів, спосіб розуміння, трактування явищ, процесів; основна ідея якої-небудь теорії, єдиний визначальний задум, основа думка добутку, наукової праці і т.д.;

б) ознака, по якій класифікуються, визначаються, оцінюються явища, дії чи діяльність (зокрема, при її формалізації);

в) складання контекстів літературних джерел різного типу;

г) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту.

4. Установити відповідність: 1) методика ___; 2) методологія ___; 3) метод ___:

а) сукупність методів, вчення про об'єкт, методи і мету його пізнання;

б) спосіб пізнання;

в) алгоритм, технологія одержання бажаного результату.

5. Гіпотеза дослідження – це:

а) методологічна характеристика дослідження, наукове припущення, висунуте для пояснення якого-небудь явища і потребує перевірки на досвіді і теоретичному обґрунтуванні для того, щоб стати достовірним науковим знанням;

б) один із способів графічного представлення кількісних даних;

в) розташована на площі геометрична конструкція;

г) структурно-композиційна одиниця тексту, розділу книги, статті.

6. Аксиоматичним методом дослідження являється:

а) спосіб мислення, при якому дослідник некритично реалізує певні дослідницькі установки;

б) метод дослідження і побудови наукової теорії, за яким визначаються її базові положення, а всі інші виводяться з них шляхом міркування за певними логічними правилами;

в) фізичний процес визнання чисельних значень деякої величини шляхом порівняння з еталоном.

7. Система – це:

а) елементи, які взаємодіють між собою, у результаті чого формуються принципово нові якості;

б) те ж, що і їх сума;

в) будь-які предмети, об'єднані разом;

г) певний розподіл елементів (за видами, за алфавітом і т.ін.);

д) усе, що не є хаосом.

8. Установіть відповідність між поняттями і визначеннями: 1) аналіз ___; 2) синтез ___; 3) індукція ___; 4) дедукція: ___ :

а) висновок про весь клас предметів в цілому на основі знань про окремі предмети класу;

б) можливість розділити предмет на частини;

в) об'єднання окремих частин предмета в одне ціле;

г) можливість зробити висновок про окремих предмет на основі загальних знань про клас предметів в цілому..

9. Як базу для узагальнення в науці розрізняють: 1) правило __; 2) постулат __; 3) принцип __:

а) умова, якої необхідно дотримуватись, виконуючи якусь дію;

б) основне вихідне положення теорії, вчення, наукового світогляду;

в) вихідне положення, твердження, яке при побудові наукової теорії приймається без доведення.

10. Теоретичні методи: 1) дедуктивний __; 2) індуктивний __; 3) моделювання __:

а) узагальнення фактів, сходження від часткового до загального;

б) вибір в якості аналога більш простого об'єкта, доступного для дослідження;

в) сходження від загального до часткового, від абстрактного до конкретного.

11. Вставити необхідні слова: Однозначна відповідність структури системи структури іншої системи називається: 1) __, 2) часткова-__:

а) поліморфізм;

б) гомоморфізм;

в) изоморфізм;

г) мономорфізм.

12. В теоретичній психології виділений ряд відповідностей між базисними і метапсихологічними категоріями (метакатегоріями). Приведіть їх у взаємовідповідність: 1) образ __; 2) мотив __; 3) переживання __; 4) дія __; 5) взаємовідношення (інформація); 6) «Я» __; 7) ситуація __:

а) спілкування (взаємодія);

б) персоносфера;

в) цінність;

г) особистість;

д) свідомість;

е) діяльність;

ж) почуття.

13. Ідентичне в явищах, стійке і повторювальне, це:

а) сутність;

б) властивість;

в) риса;

г) закон.

Варіант 2

1. *Мета науки* полягає у пізнанні _____ розвитку природи і суспільства:

- а) напрямков;
- б) проблем;
- в) перспектив;
- г) законів.

2. *Методологія – це:*

- а) система узагальнення знання, пояснення тих або інших сторін дійсності;
- б) вчення про методи наукового пізнання;
- в) сукупність методів конкретних досліджень;
- г) окремий метод наукового дослідження.

3. *Ключове слово – це:*

а) слово чи словосполучення, що найбільш повно і специфічно характеризує зміст наукового документу (тексту) чи його частини;

б) термін, що узагальнює поняття «елемент», «підсистема», «підструктура» і їхнього зв'язку;

в) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту;

г) формалізований метод аналізу змісту документів за допомогою математичних засобів.

4. *Визначальні характеристики наукових категорій*, пов'язаних з науковим дослідженням: 1) методологічна основа дослідження____; 2) програма дослідження____; 3) гіпотеза дослідження____:

а) наукове передбачення, в якому на основі сукупності фактів висувається припущення щодо констатації наявності зв'язку між явищами природи чи суспільного життя або їх пояснення;

б) обґрунтування вибору тієї чи іншої методики з набором відповідних методів та технік дослідження;

в) виклад базових засад дослідження у відповідності з основною метою роботи і гіпотезою дослідження, із зазначенням правил процедури, а також логічної послідовності операцій для їх перевірки.

5. *Під методом розуміють:*

а) сферу людської діяльності, яка направлена на вироблення та систематизацію нових знань про природу, суспільство, мислення та пізнання навколишнього світу;

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися щирими або помилковими;

в) систему правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства, мислення, інструмент для відкриття об'єктивних законів діяльності.

6. *Абстрагування – це:*

а) вибудовування оптимальної логіки доказу;

б) можливість при аналізі розглянути велику кількість фактів;

в) відволікання від другорядних фактів з метою зосередитись на найважливіших особливостях досліджуваного явища.

7. *Індукція:*

а) форма мислення, за допомогою якої думка виводиться на яке-небудь загальне правило, загальне положення, властиві всім одиничним предметам якого-небудь класу;

б) це перехід від загального до частки;

в) коли з подібності деяких ознак двох або декількох предметів, явищ дійсності, які в цілому різні, робиться висновок про подібність інших ознак цих предметів, явищ.

8. *Філософське поняття*, що відображає істотні, залежні, необхідні, стійкі, повторювані відносини та залежності між предметами й явищами об'єктивної дійсності, що витікають з їхньої сутності, називається:

а) категорія;

б) науковий закон;

в) теорія.

9. Привести у взаємовідповідність: **1)** модель __; **2)** кореляційне дослідження __; **3)** квазіексперимент __.

а) система змінних, що мисленно уявляється або матеріально реалізується, яка відображує досліджувану реальність і здатна заміщувати її так, що її вивчення надає нову інформацію про залежності, які вивчаються;

б) спосіб перевірки причинно-наслідкових гіпотез при обмеженні в формах контролю за змінними;

в) встановлення факту залежності однієї змінної або декількох у зв'язку з змінами інших.

10. Підхід, що розглядає явища як цілісні утворення, які поза межами цієї цілісності втрачають свою сутність:

а) методологізм;

б) емпіризм;

в) холізм;

г) елементарізм.

11. Підхід, що характеризується виділенням мікроетапів в розгортанні психічних процесів і розкриває функціональне становлення індивіда:

а) ситуація розвитку на певному етапі життєдіяльності;

б) історія розвитку особи протягом життя;

в) історія розвитку психіки в біологічному світі.

12. Ланкою між «світом теорій» і «світом емпірії» вважають:

а) метод;

б) концепцію;

в) гіпотезу;

г) абстракцію.

13. Редукціонізм – це:

а) спосіб виділення сутнісних сторін об'єкту, що моделюється, і відкидання несуттєвих;

б) спрощення тієї реальності, яка досліджується, через введення певного взірця, якого не існує в дійсності;

в) підміна психологічної причинності принципами пояснень, притаманних розгляду предмету вивчення в інших науках, спрощення уявлень про досліджувані базові процеси, їх підміна процесами інших рівнів;

г) гіпотетичний конструкт, що пояснює закономірний характер залежностей, які постулюються.

Варіант 3

1. *Наука – це _____*. людської діяльності:

- а) сфера;
- б) напрямок;
- в) проблема;
- г) перспективи.

2. *Науковий пошук – це:*

- а) категорія, що позначає те явище чи стан, що обумовлений іншим явищем; те, що логічно з необхідністю впливає з чогось іншого, як зі своєї підстави;
- б) особливий вид людської діяльності, у результаті якої знаходять принципово нові результати, що мають значення наукових відкриттів нових закономірностей;
- в) величина (характеристика, фактор), керована експериментатором;
- г) різновид спостереження.

3. *Категорія – це:*

- а) область науки, що поєднує методи кількісної оцінки якісних даних;
- б) нестрогий експеримент, застосований у дослідженнях тоді, коли важко витримати вимогу невинності добору експериментальних об'єктів;
- в) найбільш широке поняття, у якому відображені найбільш загальні та істотні властивості, ознаки, зв'язки і відносини предметів, явищ об'єктивного світу::
- г) кількісне вираження, опис якісних ознак об'єктів, явищ за допомогою показників і індикаторів з метою їх формалізації.

4. *Загальна методологія – це:*

- а) принципи, методи і і способи пізнання, спільні для всіх наук;
- б) методологія наукових досліджень для груп родинних наук, що утворюють загальні, приватні й загальнонаукові методи пізнання;
- в) методологія наукових досліджень конкретної науки, у зміст якої включають загальнонаукові частини і спеціальні методи пізнання.

5. *Теорія – це:*

- а) розгляд;
- б) вчення;
- в) метод;
- г) міркування.

6. *Формалізація заключається в:*

- а) підведенні процесів і явищ під певні формули і спеціальну символику;
- б) аналізі значної кількості фактів;
- в) відволіканні від другорядних фактів з метою зосередження на найважливіших особливостях досліджуваного явища.

7. *Під системним аналізом розуміють:*

- а) форму мислення, за допомогою якої думка наводиться на яке-небудь загальне правило, загальне положення, властиве всім предметам якого-небудь класу;
- б) сукупність прийомів і методів для вивчення складних об'єктів, що являють собою складну структуру взаємодіючих між собою елементів;
- в) складання відомості основних процесів і явищ відповідно до певних формул і спеціальної символіки.

8. *За рівнем наукового пізнання розрізняють такі види досліджень:*

- а) емпіричне, експериментальне, теоретичне, комплексне;
- б) фундаментальне, наукове, теоретико-прикладне;
- в) аналітичне, системне, узагальнене, екстраполяційне.

9. *Валідність експерименту:* 1) внутрішня валідність (наближення експерименту до ідеального)___; 2) зовнішня валідність (наближення експерименту до реальності)___; 3) конструктивна валідність (відповідність інтерпретації теоретичним положенням)___; 4) операційна валідність (відповідність теоретичного і практичного змісту понять)___; 5)

валідність «здорового глузду» (відповідність інтерпретації реальності)___; **б)** статистична валідність___; **7)** індивідуальна валідність___:

а) характеристика експерименту як такого, в якому статистичні узагальнення відображують індивідуальні властивості;

б) характеристика експерименту з позицій правильності (коректності) статистичних висновків;

в) характеристика експерименту з точки зору правильності висновків: можливість твердження про те, що зміни в залежній змінній викликані саме незалежною змінною, а не сторонніми факторами;

г) характеристика експерименту з позицій адекватності інтерпретації експериментальних даних теорії: відповідність методів та процедур інтерпретації теоретичним положенням;

д) характеристика експерименту з позицій відповідності мети та процедури дослідження побутовим уявленням про досліджуване явище;

е) характеристика експерименту з точки зору адекватності операціоналізації змінних і методичних процедур: відповідність операційних дескрипторів теорії та практиці експерименту;

ж) характеристика експерименту з позицій можливості узагальнення висновків: можливість перенесення причинно-наслідкового зв'язку на інших людей, ситуації та часові проміжки.

10. Заповніть наступну таблицю:

А. Наукова психологія	Б. Побутова психологія
1___; 2___; 3___; 4___; 5___; 6___; 7___.	1___; 2___; 3___; 4___; 5___; 6___; 7___.

Критерії:

1. **а)** має більшу конкретність; **б)** має більшу узагальненість.

2. **а)** спрямована на рішення переважно прагматичних завдань; **б)** спрямована переважно на побудову знакових моделей.

3. **а)** спирається на реальний досвід і інтуїцію; **б)** спрямована на формалізовані процедури.

4. **а)** має чітку дисциплінарну структуру; **б)** не має дисциплінарної диференціації.

5. **а)** має специфічні носії, способи збереження і передачі інформації; **б)** базується на природних механізмах пізнання.

6. **а)** формується стихійно; **б)** формується упорядковано.

7. **а)** відповідає певним стандартам; **б)** часто суперечить стандартам.

11. Встановіть взаємовідповідність: 1) філогенез___; 2) онтогенез; 3) актуалгенез___.

а) історія розвитку особи протягом життя;

б) ситуація розвитку на певному етапі життєдіяльності;

в) історія розвитку психіки в біологічному світі.

12. Система поглядів, яка стверджує, що адекватність тих або інших методологічних засобів психологічного аналізу може бути виявлена тільки в ході «методологічного експерименту і що не може існувати теорія навіть самого високого рівня, яка б апіорі була призначена для подолання знов виникаючих пізнавальних труднощів, називається:

а) методологічним монізмом;

б) методологічним лібералізмом;

в) методологічним плюралізмом;

г) методологічним анархізмом.

13. Приведіть у взаємовідповідність: 1) гештальтпсихологія ___; 2) психоаналіз___; 3) біхевіоризм___; 4) асоціанізм___; 5) екзистенціалізм___.

а) базується на інтроспекції як основі психології свідомості, розуміння законів, що детермінують роботу свідомості, як імманентних (внутрішньо притаманних) самій свідомості, а не таких, що зароджуються у процесі взаємодії людини зі світом:

б) прагнення подолати суб'єктивізм інтроспекції як основного метода дослідження і послідовно реалізувати позитивістській критерій науковості;

в) життя як неперервна боротьба різноспрямованих мотиваційних тенденцій, пріоритет несвідомого над свідомістю, пряме включення самого дослідника в способи збору емпіричних даних про пацієнта;

г) вивчення конкретних ситуацій буття людини і цілісного його розуміння; свідомість і діяльність, думки і вчинки суб'єкта виявляються не лише засобами перетворення буття у світі людей, вони виражають суто людські способи існування;

д) примат властивостей цілого над властивостями його складових частин.

Варіант 4

1 Функції науки характеризуються так (встановити взаємовідповідність): **1)** пізнавальна___; **2)** практично-дієва___; **3)** культурно-виховна)___; **4)** розвивально-технологічна___.

- а)** задоволення потреб людей;
- б)** пізнання законів природи, суспільства, мислення;
- в)** розвиток культури, гуманізація процесу виховання та формування нового покоління, сприяння подальшому розвитку і самовдосконаленню людини як індивіда і суспільства в цілому;
- г)** постійне вдосконалення виробництва, системи соціальних відносин як безпосередньої виробничої сили.

2 Заповніть пропуски у визначеннях: «Методологія науки (від грец. methodos – **1)** _____, logos - поняття, учіння, наука) – це вчення про загальні точки зору, з яких повинен виходити дослідник психічної природи людини, про правила, яких він повинен дотримуватися в дослідженні, та про засоби, якими він повинен користуватися. Іншими словами, методологія науки – це система принципів побудови та способів організації **2)** _____.

- а)** шлях пізнання;
- б)** наукового дослідження;
- в)** психологія;
- г)** експерименту;
- д)** тестування.

3 Сукупність прийомів і способів конкретного дослідження – це: **а)** лабораторна техніка; **б)** методика; **в)** методологія; **г)** метод.

4. Відповідно до їх сутнісних характеристик виділяються такі види досліджень: **1)** якісні___; **2)** кількісні___; **3)** емпіричні___; **4)** теоретичні___:

- а)** дослідження, в якому використовуються лише такі методи, як агкетування, спостереження;
- б)** дослідження, в яких дослідники мають справи з величинами, що характеризують явища і об'єкти;
- в)** дослідження, в яких дослідники мають справу з властивостями об'єктів дослідження;
- г)** дослідження, в яких використовують тільки такі методи, як аналіз, узагальнення, моделювання, порівняння.

5. Методи дослідження в психології – це:

- а)** прийоми, процедури і операції емпіричного і теоретичного пізнання і вивчення явищ дійсності, що є знаряддям одержання наукових фактів;
- б)** напрямок дослідження чи пізнання;
- в)** розумовий процес, спрямований на обґрунтування якого-небудь положення чи одержання нового висновку з декількох посилок;
- г)** теоретичний спосіб розгляду різних явищ, процесів і станів за допомогою їх реальних (фізичних) чи ідеальних (знакових, математичних) моделей.

6. Уявне конструювання об'єкта, що не існує в дійсності – це:

- а)** системний метод;
- б)** метод формалізації;
- в)** аксіоматичний метод;
- г)** метод ідеалізації.

7. Уявне відвернення від несуттєвих, другорядних ознак предметів і явищ, зв'язків і відношень між ними та виділення декількох досліджуваних сторін – це:

- а)** категоризація;
- б)** абстрагування;
- в)** узагальнення.

8 Доказ – це:

- а) вихідний принцип, позиція і спрямованість, орієнтація дослідження;
- б) частина наукової праці, що містить додатковий матеріал, що не є істотним для розуміння проблеми, однак корисний із практичної точки зору, що розкриває технологію дослідження;
- в) логічна дія, у процесі якої істинність якої-небудь думки доводиться за допомогою інших думок;
- г) різновид джерел інформації про практичну діяльність і її результати.

9. *Результати:* 1) побудови моделі___; 2) кореляційного дослідження; 3) квазіексперименту___:

- а) первинна перевірка причинно-наслідкових відносин;
- б) ідеалізований об'єкт;
- в) гіпотеза про каузальні залежності.

10. *Принцип, що розглядає поєднання* в ціле окремих складових як таких, сутність яких в цій цілісності не змінюється.

- а) елементаризм;
- б) холізм;
- в) емпіризм;
- г) методологізм.

11. *Основні дискусії відносно предмету психології:* 1) Що може бути виділено в якості тієї далі нероздільної одиниці, в якій____. 2) Проблема категорій як психологічних конструктів, які _____. 3) Рефлексія подальших шляхів розвитку психології на нових етапах становлення науки, що _____.

а) охоплюють сутнісні характеристики буття людини в світі, або базові властивості психічного відображення і психічної регуляції;

б) супроводжуються відповідними змінами критеріїв науковості і уявлень про основні методи психології;

в) сфокусовані всі ознаки психічного.

12. *Заповніть пропуски:* «Згідно Петровському в Ярошевському: «Якщо для 1) _____ об'єкт існує не тільки як в формах діяльності пізнаючого його суб'єкта, то для 2) _____ чуттєвий досвід, його перетворення в раціональний «сценарій» генезиса можливий лише тому, що незалежно від цього досвіду і цих форм діяльність (природна і соціальна) слугує її відтворенню в тому, що конститує 3)_____.

- а) психіку;
- б) матеріалізму;
- в) ідеалізму.

13. *Приведіть у відповідність* поняття і визначення рівнів методології: 1) методика і техніка дослідження___2) методологія науки___; 3) конкретнонаукова методологія -; 4) філософська методологія

- а) принципи побудови та функціонування певної галузі науки;
- б) загальні принципи побудови наукового знання;
- в) загальна світоглядна позиція як інтерпретаційна основа наукового пізнання;
- г) прийоми і способи побудови та проведення конкретного наукового дослідження;